

Η ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΠΗΤΤΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ὁ κύρ Πατρικόπουλος τὴν δασκαλικήν του τὴν ἔκαμε σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἠπείρου, μὰ τὴν τελείωσε, δουλεύοντας πολλὰ χρόνια, στὴν Θράκη, ὅπου πλούτησε, κι' ἀποτραβήχτηκε πλούσιος τοκιστὴς καὶ χτηματίας, γιὰ νὰ περάσει τὰ γηρατειὰ του ἄρχοντας τῆς ποτείας μας : Μὲ σπίτι παλάτι, μὲ ἀρχοντιά μεγάλη, μὲ γυιὸ γιατρό, σπουδαγμένο στὰ Παρίσια καὶ ὑπόληψη μεγάλη.

Εἶταν δηλαδὴ δάσκαλος στὰ χρόνια, ποὺ τὸ ἀλληλοδιδασχτικὸ σύστημα διαδομένο παντοῦ, ἔδινε τοῦ δασκάλου δίχως κόπο, πολλὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Εἶταν ἀκόμα σὲ καιρὸ, ποὺ τὸ Ρωμαϊκὸ πετυχαίνοντας νὰ ἀβγατίζει τὴν παιδεία του δίχως ἐμπόδια τῆς ἐξουσίας τῶν Τούρκων, ζητοῦσε παντοῦ τὸν πιὸ καλὸ δάσκαλο, τὸν πιὸ ἑακουσμένο. Καὶ τὸν ἀκριβοπλήρωνε, καὶ τὸν καλοσκάμνιζε, καὶ τὸν μπούκωνε μὲ τὰ δῶρα τοῦ ὁ κοσμάκης, νὰ διδάχνη στὰ παιδιά του ἀπὸ τὴν Χρηστομάθεια, τὸ Φτωχί, καὶ ἀπὸ τὸ Ψαλτήρι λίγα κολουγοράμματα πεθυμητά, λαχταριστά. Ἔτσι στὴ Θράκη δὲν εἶταν ἀγράμματοι ἀνθρώποι, γιὰ νὰ μὴν ξαίρουν νὰ βάλουν μιὰν ὑπογραφή.

Ὁ κύρ Πατρικόπουλος, ὅταν ἦρθε στὴ Θράκη —δὲ ξαίρω ἀπὸ ποῦ— μῆκε στὴν πολιτεία μας, ὅπως ὁ δεσπότης μὲ τίς καμπάνες καὶ μὲ ὑποδοχή. Ὁ κόσμος ἤξαιρε νὰ τιμᾷ τὸ φῶς, τὸ πνέμα, γιὰτὶ τὰ βάσανα τῆς δουλείας, τὸν εἶχαν διδάξει νὰ τιμᾷ τὴν ὕλη λιγώτερο, λαχταρώντας τὴν ἐλευθερία. Ἔτσι ὁ κύρ Πατρικόπουλος μὲ δλα τὰ καμώματά του ἀγαπήθηκε, μ' ὅλες του τίς κατσιβελιές εἶταν ὑποφερτός, καὶ καλοπέρασε, καὶ πλούτησε, καὶ ἔγινε μεγαλονοικοκύρης, τόσο ποὺ κι' ὁ λόγος του νὰ περνᾷ στὸν πασᾶ τῆς Ἀντριάνοῦς, ὅταν στὰ γεράματά του καμμιά φορὰ παρουσιαζότανε μπροστὰ του.

Κάποτε φωνάζοντας μπροστὰ του ὁ κύρ Πατρικόπουλος μόνο τὴ λέξη χάκ (δικαίω) ποὺ ἤξαιρε, πέτυχε τὸ δίκιο του. Ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς δασκάλου δὲ μποροῦσε νὰ βγεῖ ἄδικος λόγος, καὶ κεῖνο ποὺ τοῦ ζητοῦσε τοῦ πασᾶ θῆταν σωστό, δίκιο, καὶ τοῦ τῶδωκε προστάζοντας τὸ μικρότερο πασᾶ τῆς πολιτείας μας τηλεγραφικῶς.

Π. Π. Πατρικόπουλος
 Ἀρχὴν θ. μ. μ.
 Λαυρεντίου
 Γλυφῆς
 Β. σ. γ. μ.
 Αἰ. τ. τ. 1936-7
 ν. 55-59

Σὰ διδάξε τόσα χρόνια, σὰν κήρυξε τόσους λόγους στὴ δασκαλική — δὲν πέθανε ἄνθρωπος πλούσιος νὰ μὴν τοῦ βγάλει λόγο — σὰν πλούτισε, ὅμως πάντα ὁ Πατρικόπουλος μὴν ἀρρώστεια εἶχε, ποὺ τοῦμεινε ἀγιάτρευτη: Ἦταν τοιγούνης. Ἀγαποῦσε τὸν παρᾶ, ἀγαποῦσε νὰ καταιβελίζει. Παραμονές τῶν Χριστουγέννων ἔπαιρνε, ὅπως πάντα εἶχε συνήθεια, τὰ σπίτια ἕνα-ἕνα. Χτυποῦσε τὸ σπῖτι τῇ Κόκκινου, ἔμπαινε στὴ θύρα τῇ Ἀμπατζόγλου, πήγαινε στὴ Ἀντωνάκ', ἔμπαινε στὴ Μπίμπογλου, περνοῦσε στὴ Κεραμιτσόγλου, ἀνέβαινε λιγνός-λιγνός τὰ σκαλιὰ τῆς Σεβαστῆς, καὶ παντοῦ δεχτὸς ὁ δάσκαλος ὁ κύρ Πατρικόπουλος, χαιρετοῦσε μὲ λόγια πονηρὰ μὲ κεῖνο τὸ ρινόφωνο ὕφος του! — Αἶ, καλημέρα σας τὸ λοιπόν. Καλῶς τὰ πλάθετε, καλῶς τὰ πολεμάτε.

— Καλῶς τὸ δάσκαλο, ὀρίστε περάστε.

Κι' ὁ δάσκαλος καλοσκαμνίζονταν κι' ἄρχιζε νὰ ρωτᾶ βλέποντας τὸ πλάσιμο τῆς πῆττας, ἢ τὸ τύλιγμα τοῦ σαραγλιοῦ, ἢ τὸ σύγρισμα μέσα στὸν νταβᾶ.

— Καὶ τοῦτο, πῶς τὸ λέγετε; ρωτοῦσε ρινόφωνα καὶ κουτοπόνηρα.

— Χοιρινὴ λίγδα, δάσκαλε.

— Καὶ τοῦτο;

— Τοῦτο γῶμος! Ἦνε καρύδια, ζάχαρ', κανέλλα, γαρύφαλλα ἀνακατεμένα γιὰ τὴ γέμισ' τῆς πῆττας.

— Καὶ τοῦτο; Καὶ τοῦτο; Καὶ τοῦτο;

Κι' ἔπαιρνε ἀπαντήσεις καὶ πρόσθετε:

— Ἐμεῖς δὲν ἔχομεν τοιοῦτόν τι εἰς τὸ σπῖτιόν μας.

— Νὰ σὰς στείλουν, δάσκαλε.

Ἦτσι τοῦστελναν ἀπὸ τὸνα σπῖτι καμμιὰ ὀκᾶ βούτυρο, ἀπ' ἄλλου λίγδα χοιρινή, ἀπ' ἄλλου μιὰ-δυὸ ὀκάδες καρύδια σπασμένα, ἀπ' ἄλλου ὠραῖο μέλι, ἀπ' ἄλλου ἀλεῖρι χάσικο γιὰ ζύμωμα.

Καὶ χαιρετοῦσε τὰ σπίτια κουτσιβελίζοντας εὐγενικὰ ὅ,τι ἔβλεπε. Ἦτσι κεῖνες τῆς ἡμέρας, μάζεψε ἀπ' ὅλα τὰ χρειαζόμενα γιὰ νὰ μὴν ξοδέψει τὰ δικά του.

Γι' αὐτὸν λένε, πῶς ἀνύπαντρος δάσκαλος καθημερινῶς ἔτρωγε στὰ ξένα σπίτια. Διδάχνοντας ἔβλεπε ἀπὸ τὸ παραθύρι τοῦ σχολειοῦ ἂν καπνίζουν οἱ ἄφτριες τῶν σπιτιῶν. Ἦτσι διάλεγε ἕνα ἀπὸ τὰ σπίτια ποὺ κάπνιζαν οἱ ἄφτριές τους κι' ἔφτανε πεινασμένος μεσημέρι ἢ βράδυ.

— Ἔ τί καλὸν καὶ ὠραῖον ἔχετε σήμερον, ἔλεγε κι' ἔτριβε τὰ χέρια του σὰν παγωμένα ἀπὸ τὸ κρύο. Καὶ προχωροῦσε στὸ τραπέζι. Τρομερὰ ἀνησυχοῦσε πάλι, ὅταν εἶταν μέρες, ποὺ τὰ τζάκια

δὲν κάπνιζαν, ὅπως—τὴ σαρακοστή, ποὺ ὁ κόσμος ζοῦσε μὲ ψωμί καὶ νερό. Τότε ἔλεγε τοῦ πρωτόσχολοῦ του.—Ἐ τεκνίον, λοιπὸν τί γευσώμεθα; Δὲν βλέπω σήμερον καπνὸν ἀναθρώσκοντα.

Πάντως ὅμως νηστικός δὲν ἔμενε, γιατί μεταχειριζότανε τὴν ἀγάπη, τὴν ἀριθμητική, τὰ θρησκευτικά, ὅλα γιὰ νὰ τοιμάσει πλούσιο τὸ δεῖπνο του.

—Πόσον λοιπὸν ἀγαπᾷς τὸν διδάσκαλόν σου, ρωτοῦσε τὸ γιὸ τοῦ Ἀμπατζόγλου, ποὺ εἶχαν χάνι κῆθρεφαν κόττες ἀμέτρητες.

—Πολὺ δάσκαλε, ἔλεγε τὸ παιδί κατακόκκινο ἀπὸ σεμνότη-
τα, πολὺ!!

—Ἐ σπεῦσε νὰ φέρεις ὀλίγον τι βούτυρον καὶ τινα ὠά, ὅση ἢ ἀγάπη σου τέκνον.

Καὶ τὸ παιδί ἐγύριζε μὲ τὴν «μεγίστην ἀγάπην» μ' ἀβγά πολλὰ καὶ φρέσκο βούτυρο.

—Σὺ πόσον ἀγαπᾷς τὸν διδάσκαλόν σου, ἔλεγε συχνά στὸ πλουσιόπαιδο τοῦ Κωστάκ', τοῦ πραγματευτή, πόσον;

—Σὺ πόσον; Γιὰ νὰ τοῦ φέρει τίποτε καλὸ ὅση ἢ ἀγάπη του.

Ἄλλοτε διδάχνοντας ἀριθμητικὴ τὸν ἄνθρωπον ρωτοῦσε :

—Δέκα ὠά, σὺν δώδεκα, σὺν ἐπὶ πόσα γίνονται;

—Εἴκοσι ἔννιά φώναζαν ἑκατὸ στόματα.

—Ἀριθμητικὴ χωρὶς ὠά δὲν γίνεται. Τίς λοιπὸν θὰ σπεύσει νὰ τὰ φέρει; ἔμπρὸς λοιπὸν, ἔμπρὸς!

Καὶ σὲ λίγο ἓνα πανεράκι γέμιζε ἀπὸ φρεσκότατα αὐγά—
θαρρεῖς κι' εἶταν Μεγάλῃ Πέμπτῃ— ποὺ μ' εὐλάβεια τ' ἀπόθεταν
τὰ παιδιά, μὲν παῖδον τὴν ἀναπνοὴ τους ἀπὸ τὸ λαχάνιασμα.

* *

Ἡ δασκάλισσα—ἡ γυναῖκα τοῦ ποῦ ἔτσι τὴν ἔλεγον—τοιμάστηκε καὶ τὴν παραμονὴ νὰ ζυμώσει τὴν πῆττα τῆς, μ' ὅλο ποῦ ἤξαιρε πὼς ὅλες οἱ νοικοκυρὲς θὰ τῆς ἔστελναν καὶ ψημένες καὶ ἔτοιμες.

—Δάσκαλε, τοῦ εἶπε—ἔτσι οἱ γυναῖκες τοὺς ἔλεγον τοὺς δασκάλους— θὰ πλάσουμε τὴν πῆττα καὶ μεῖς σήμερα.

Κι' ὁ δάσκαλος πῆρε πάλι τὰ σπίτια μὲ τὴ σειρὰ καὶ καλημερίζοντας καὶ διδοντας εὐχές, μπόρεσε νὰ μαζέψει ἀπ' ὅλα. Τὸ τραπέζι τοῦ γέμιζε ἀπὸ βούτυρο φρέσκο τῆς ἀγελάδας τῆς κόνα Ἀμπατζογλίνας, ποὺ τοῦστελνε τέσσαρα παιδιά νὰ τὰ μαθαίνει γραμματα, ἀπὸ χοιρινὰ λουκάνικα τοῦ Παπαδαχτάνη, ποὺ εἶταν μοναδικὸς νὰ τὰ φτιάχνει, ἀπὸ μπριζόλες χοιρινές, καὶ τσουρέκια χάσικα, τοῦ Δοδοπούλου, ποὺ τοῦστελνε τὸ γιὸ του, ἀπὸ καίμάκι τῆς κόνα Χατζηστρατούδας, ποὺ τοῦ ἔστελνε τὸ γιὸ τῆς τὸν Ἀπό-

Ἀδριανούπολη (Ἐδιρνέ)

στολο, ποὺ ἀνακηρύχτηκε καὶ πρωτόσχολος, ἀπὸ κουραμπιέδες τῆς Δουκαίνης τοῦ Μαβίνη τοῦ Θαναόσοῦ, κι' ἀπὸ χίλια ἄλλα καλά, ποὺ ὅλες οἱ μάννες περήφανα τοῦ ἔστειλαν τοῦ καλοῦ δασκάλου, ὥστε νὰ πῇ τῆς δασκάλισσας:—Ἐπειτα, ὕστερα λοιπόν, τί τὰ θέλουμε, ἀφοῦ τόσα μᾶς ἔστειλαν, οἱ καλοὶ Θράκες; Ἄν πάλι θέλεις, καλὴ μου γυναῖκα, ἄς φροντίσωμε.

Καὶ μονομιᾶς στέλνοντας ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά ποὺ τὸν ὑπηρετοῦσαν—σὰ μαθηταὶ καλοὶ τὸ δάσκαλό τους—μάζεψε ἀπὸ σπίτια πρόθυμα τὰ καρύδια, κιδλα τὰ χρειαζούμενα καὶ καλνώντας τὴ μακαρίτισσα τῇ Μπάμπω-Ροδῇ τῆς ἀνάθεσε τὸ πλάσιμο τῆς πῆττας.

—Κύτταξε, κόνα Ροδῇ, τοῦ δασκάλου τὴν πῆττα νὰ τὴν ἐτοιμάσεις δεσποτικά. Ἐπειτα τί δεσπότης, τί διδάσκαλος! Τὸν γὰρ υἱόν σου ἀγαπῶ καὶ φροντίζω.

Καὶ ἡ Μπάμπω-Ροδῇ—ποὺ ὁ γιὸς τῆς μὲ τὰ γράμματα τοῦ Πατρικόπουλου δὲ μπόρεσε νὰ γίνῃ δεσπότης, ὅπως εὐχότανε, μὰ ἔγινε χασάπης μοναδικός—βάμβηκε νὰ τοῦ τοιμάσῃ τὴν καλύτερη πῆττα. Τοῦ ἔπλασε τὸ καλύτερο φύλλο, τοῦ ἔκανε γέμιση πετυχημένη καὶ μιὰ καὶ δυὸ τοῦ ἔστειλε στὸ φούρνο μιὰ πῆττα, ποὺ μοσχοβόλησε καὶ μοσχομύρισε.

—Αἴ μπράβο καλὴ μου Ροδῇ, τῆς εἶπε. Καὶ γὰρ τὸν υἱόν σου δεσπότην θὰ σοῦ κάνω.

Καὶ ἡ κόνα Ροδῇ παίρνοντας τίς εὐχές τοῦ δασκάλου γιὰ τοὺς κόπους, ἔφυγε εὐτυχισμένη, ποὺ ἐξασφάλιζε γιὰ τὸ παιδί τῆς τὴν εὖνοια τοῦ δασκάλου.

* *

Τὸ βράδυ τῶν Χριστουγέννων, ὁ δάσκαλος ὁ κ. Πατρικόπουλος ἔκοψε τὴν πῆττα στὸ τραπέζι του,—ποὺ δὲν ξόδεψε δικό του τίποτε γιὰ νὰ τὴν κάνει, μὰ ἔβαλε τὸ πλάσιμο τῆς Μπάμπω-Ροδῆς, τὸ βούτυρο τῆς Ἀμπατζογλίνας, τὸ ἀλεῦρι τοῦ Μοσκόβη τοῦ μυλωνᾶ, τὰ καρύδια ἀπὸ τὸ κελάρι τῆς Δουκαίνης τῆς Μαβίναινας καὶ τὸ καϊμάκι τῆς κόνα Χατζηστρατούδας. Μόσχος καὶ κανέλλα μύρισε τὸ σπίτι. Ἐφαγε λουκάνικα τοῦ Παπαδαχτάνη, μπριζόλες χοιρινές τοῦ Παποῦ-Κόντογλου τοῦ ζωέμπορου καὶ κρασί τοῦ Χατζηπαρασκευᾶ,—ἔτσι καλοπερνοῦσαν τότε οἱ δασκάλοι—καὶ εὐχήθηκε ἔτη πολλὰ κ' εὐτυχῇ κ' εὐδαίμονα καὶ πᾶν «καταθύμιον καὶ θεάρεστον», ὅπως πραγματικὰ τᾶξιζε, ὁ καλὸς κι' εὐτυχισμένος ρινόφωνος διδάσκαλος τοῦ παλιοῦ καλοῦ καιροῦ, ποὺ ποίκιλε τὸ λόγο του πάντα μὲ ἀρχαῖα.